

Svensk slavhandel

– en skamfläck i Sveriges historia

Författad av Hugo Lundgren

Svensk slavhandel var huvudsakligen koncentrerad till Västafrika och Karibien. Svenska handelskompanier etablerade faktorer och handelsstationer längs Västafrikas kust, där de bytte ut varor som järn, textilier och sprit mot afrikanska slavar. Dessa slavar transporterades sedan över Atlanten till kolonierna, främst på de svenska öarna Saint Bartholmé och Saint Kitts i Västindien.

FILMFAKTA

Artikelnummer: 48223   Speltid: ca 25 min

Ämnen: Samhällskunskap/Historia/Geografi

Produktionsår: 2023   Målgrupp: Grundskola 6-9, Gymnasiet

Språk: Svenska, svensk text   Ursprungsland: Sverige

Originaltitel: Svensk slavhandel

Exekutiv producent: B&P Digital Media Distribution

Producent: Roger Persson

Redigering: Emil Carlsson

Studiehandledning

LÄROPLANSMÅL LGR11 och LGY11 2023

Centralt innehåll från LGR 11 matchar filmen.

Syfte Historia åk 7–9

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden. De ska också få möjlighet att utveckla en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer. Genom undervisningen i ämnet historia ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och
- använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

Historia, åk 7–9

Hur historia kan användas för att förstå hur den tid som människor lever i påverkar deras villkor och värderingar.

Kunskapskrav åk 6

Eleven kan tolka och visa spår av historien i vår tid och föra resonemang (enkla, utvecklade, välutvecklade och nyanserade) om varför det finns likheter och skillnader i olika framställningar av historiska händelser, personer och tidsperioder. I studier av historiska förhållande, skeenden och gestalter kan eleven använda historiska begrepp på ett (i huvudsak, relativt väl, väl) fungerande sätt.

Kunskapskrav för betyget A åk 9

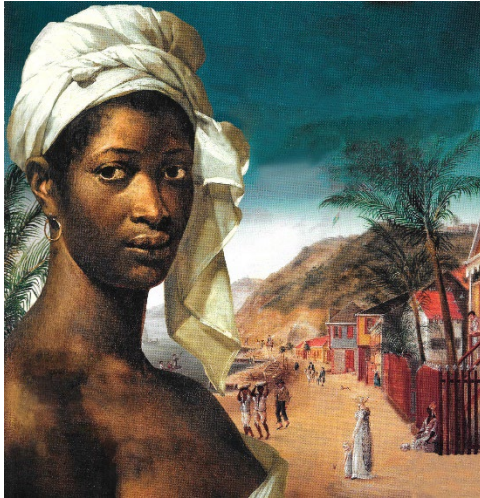
Eleven visar mycket goda kunskaper om händelser, aktörer och förändringsprocesser under olika tidsperioder samt om historiska begrepp.

Historians syfte

Undervisningen i ämnet historia ska syfta till att eleverna utvecklar sitt historiemedvetande och sin historiska bildning. Det blir möjligt genom att eleverna i undervisningen får utveckla kunskaper om historiska förhållanden och historiska begrepp, får insikter i hur historia skapas genom tolkningar av källor samt utvecklar förståelse för hur historia kan brukas i olika sammanhang.

Genom att ge perspektiv på långa historiska linjer med relevans för nutiden, såsom levnadsvillkor, migration och makt, ska undervisningen ge eleverna en fördjupad förståelse för hur historisk utveckling präglas av både kontinuitet och förändring.

Slavarnas historia

Under stora delar av mänsklighetens historia har slaveriet varit närvarande, i olika former och omfattningar, över hela världen. En resa genom historien ger oss insikt om de olika slaverisystemen som har präglat olika epoker:

I det antika Egypten, Mesopotamien, Grekland och Romarriket var slaveri en integrerad del av samhället. Slavar var vanligtvis människor som hade blivit krigsfångar eller sålda på slavmarknader. Deras huvudsakliga roll var att utföra olika typer av arbete, inklusive jordbruk, hantverk och hushållstjänster. De var ofta privata ägodelar och hade få rättigheter, men det fanns vissa undantag där slavar kunde uppnå vissa nivåer av social status eller till och med bli fria.

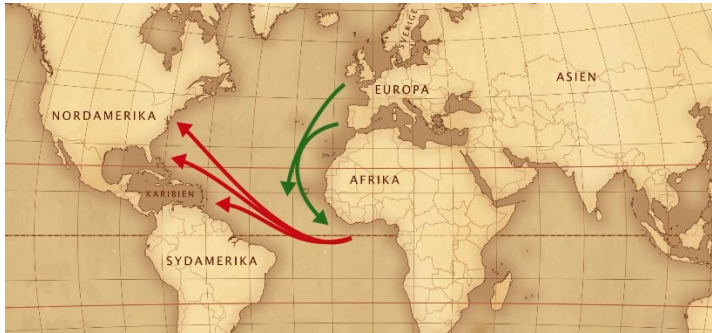
Under medeltiden kom slaveriet att anta olika former. I vissa delar av världen, som i Europa och Mellanöstern, försvann slaveriet gradvis och ersattes av livegenskapssystemet. Livegna bönder var bundna till marken och var tvungna att arbeta för sina länsherrar. I andra delar, som i Afrika och Asien, fortsatte slavhandeln att vara en betydande verksamhet. Slavhandlare köpte människor från Afrika och sålde dem som arbetskraft i Mellanöstern, Europa och Amerika.

Den transatlantiska slavhandeln under den moderna eran (från 1500-talet till 1800-talet) är en av de mest skändliga perioderna av slaveri i historien. Miljontals afrikanska män, kvinnor och barn fångades och transporterades som slavar över Atlanten till Amerika. De tvingades att arbeta på plantager och gruvor under fruktansvärda förhållanden. Denna brutala och exploaterande praxis blev en viktig drivkraft bakom den europeiska koloniseringen av Amerika och utvecklingen av socker-, bomulls- och tobaksindustrierna.

Slaveriet avskaffades gradvis under 1800-talet genom kampanjer och lagstiftning. Brittiska imperiet var en pionjär i avskaffandet av slaveriet, följt av andra länder som Frankrike och USA. Bland de mest betydelsefulla händelserna var slavupproren på Haiti och det amerikanska inbördeskriget, som ledde till frigivningen av slavar i USA.

Även om slaveri nu är förbjudet enligt internationell lag, fortsätter former av tvångsarbete och människohandel att existera i vissa delar av världen. Det är en påminnelse om de mörka kapitlen i vår historia och behovet av att kämpa för mänskliga rättigheter och frihet för alla människor.

Triangelhandeln

Triangelhandeln var en historisk handelsrutt som etablerades under den transatlantiska slavhandeln under 1500- till 1800-talet. Den involverade tre huvudsakliga regioner: Europa, Afrika och Amerika. Triangelhandeln var en komplex och lönsam handelsprocess som inkluderade slavhandel, transporter av varor och

resurser samt kolonial exploatering. Den första delen av triangelhandeln involverade européerna som seglade från sina hemländer, främst Portugal, Storbritannien, Frankrike och Nederländerna, till Afrikas kust. Där bytte de europeiska handelsvaror som tyger, vapen, sprit, tobak och andra varor mot afrikanska slavar. Dessa slavar fångades eller köptes från lokala afrikanska stammar genom samarbete med afrikanska slavhandlare. Slavarna fångades sedan och fördes över Atlanten i skeppens hålor i en fas av triangelhandeln som kallas "Middle Passage". Den andra delen av triangelhandeln var skeppets resa över Atlanten, där slavarna transporterades under extrema och inhumana förhållanden. Denna fas av handeln var känd för de grymma förhållanden som slavarna tvingades genomgå, såsom överfulla utrymmen, brist på sanitära förhållanden och omänsklig behandling. Många slavar dog under resan på grund av sjukdomar, undernäring eller deplorabla förhållanden. Den sista delen av triangelhandeln var exporten av plantagevaror från Amerika till Europa. Slavarna såldes till plantageägare och tvingades att arbeta på socker-, bomulls- och tobaksplantager i kolonierna. De producerade råvaror som socker, bomull, tobak och andra grödor som sedan exporterades till Europa. Dessa varor användes för att driva den europeiska ekonomin och för att tillfredsställa den ökande efterfrågan på varor från den växande befolkningen.

Triangelhandeln var en lönsam verksamhet för alla tre regionerna involverade. Européerna fick slavar för att arbeta på sina plantager och i sina kolonier, och de exporterade varor till Europa för att uppfylla efterfrågan på marknaden. Afrikanska slavhandlare fick handelsvaror och vapen från européerna genom att sälja sina landsmän som slavar. Afrika förlorade dock miljontals människor till slaveriet och drabbades av den sociala och ekonomiska förödelsen som detta medförde.

Triangelhandeln var ett av de mest skamliga och tragiska kapitlen i historien. Det var en av de viktigaste drivkrafterna bakom den transatlantiska slavhandeln och ledde till stor mänsklig lidande och förlust av liv. Det är viktigt att förstå och komma ihåg triangelhandeln som en påminnelse om de djupa orättvisor och lidanden som slaveriet förde med sig och för att främja en strävan efter mänsklig rättvisa och lika värde för alla människor.

Den svenska slavhandeln

Den svenska slavhandeln var en mindre känd del av den övergripande historien om slavhandel under den transatlantiska slavhandeln. Sverige var inte en stor aktör i slavhandeln jämfört med länder som Portugal, Storbritannien och Frankrike, men det fanns vissa svenska inblandningar och deltagande. Under 1600- och 1700-talen var Sverige en stormakt och hade en växande handelsflotta. Svenska handelsföretag, som Svenska Västindiska Kompaniet och Svenska Ostindiska Kompaniet, var involverade i den globala handeln, inklusive slavhandeln. Dessa företag bedrev handel med kolonier och plantager i Västindien och Amerika. Svenska fartyg deltog i transporten av varor som socker, tobak och bomull, som var producerade av slavarbetare på dessa plantager. Det finns också rapporter om att svenska fartyg, under vissa omständigheter, transporterade slavar från Afrika till kolonierna. Det finns dock inte lika omfattande dokumentation och arkivmaterial om den svenska slavhandeln jämfört med andra länder. Detta beror delvis på att Sverige inte hade så stora och permanenta kolonier som andra europeiska länder och att svensk inblandning i slavhandeln var relativt mindre i omfattning. Det är viktigt att notera att Sverige var ett av de tidigare länderna som officiellt avskaffade slaveriet. År 1335 utfärdades det första kända dokumentet i Europa som förbjöd handeln med slavar i Sverige. Därefter utfärdades flera förordningar på 1600- och 1700-talen för att reglera handeln och främja avskaffandet av slaveri. Även om den svenska slavhandeln inte var lika framträdande som i vissa andra europeiska länder, är det viktigt att förstå och erkänna landets roll och deltagande i den globala slavhandeln som en del av en bredare historisk kontext.

Slavhandeln i Afrika

Slavhandeln i Afrika var en komplex och omfattande verksamhet som pågick under flera århundraden. Det är viktigt att notera att slavhandeln i Afrika var etablerad och praktiserad långt innan den transatlantiska slavhandeln tog fart. Innan européerna anlände till Afrika hade det redan funnits slavhandel i

olika former inom den afrikanska kontinenten. Slaveri var en del av många afrikanska samhällen och kunde vara resultatet av krig, fångenskap eller skuldsättning. Slavar användes ofta som arbetskraft eller för att stärka sociala band och maktstrukturer. När européerna etablerade kontakter med

Studiehandledning

Afrika på 1400- och 1500-talen intensifierades slavhandeln avsevärt. Europeiska handelsnationer som Portugal, Storbritannien, Frankrike, Nederländerna och Danmark etablerade handelsstationer längs Afrikas kust och inledde slavhandel med afrikanska slavhandlare och kungadömen. Slavhandeln i Afrika följde olika mönster och rutter. De viktigaste regionerna för slavhandel var Västafrika, Centralafrika och Östafrika. I Västafrika blev kungarikena Dahomey, Ashanti och Benin kända för sin deltagande i slavhandeln och erbjöd slavar till europeiska handelsfartyg i utbyte mot varor som tyger, alkohol och vapen. I Centralafrika skedde slavhandeln i stor utsträckning genom långa överlandsresor där slavhandlare från Arabvärlden, framför allt Swahilikusten, och östafrikanska kusten, samlade slavar från inlandet för att transporteras till Arabvärlden och Mellanöstern. Slavhandeln hade förödande konsekvenser för Afrika. Miljontals människor fångades och fördes bort som slavar. Detta resulterade i förlust av människor, sociala strukturer och ekonomisk utveckling på kontinenten. Dessutom bidrog slavhandeln till inre konflikter och instabilitet i många afrikanska samhällen. Det är viktigt att betona att slavhandeln i Afrika inte var enbart ett europeiskt fenomen. Afrikanska slavhandlare och kungadömen var involverade och profiterade också från handeln genom att sälja sina egna landsmän som slavar till europeiska köpare. Det var först i slutet av 1800-talet och tidigt 1900-tal, i samband med europeisk kolonialisering av Afrika och abolitioniströrelsen, som slavhandeln gradvis minskade och avskaffades. Det finns dock fortfarande spår av slaveri och människohandel i vissa delar av Afrika idag, vilket påminner oss om de djupa sår som slavhandeln lämnade efter sig.

Arbetet mot slavsamhällen

Det moderna samhället har tagit avstånd från och engagerat sig i att bekämpa slaveri och människohandel på olika sätt. Här är några av de viktigaste åtgärderna och initiativen som har vidtagits:

Internationella lagar och konventioner:

Det finns ett antal internationella instrument och konventioner som har antagits för att bekämpa slaveri och människohandel. Exempel på dessa inkluderar Förenta nationernas konvention mot transnationell organiserad brottslighet och dess protokoll om att förhindra, bekämpa och straffa människohandel, samt Internationella arbetsorganisationens konvention om avskaffande av tvångsarbete.

Nationell lagstiftning: Många länder har antagit stränga lagar och regleringar för att bekämpa slaveri och människohandel inom sina egna jurisdiktioner. Detta inkluderar lagar som förbjuder tvångsarbete, barnarbete, sexuell exploatering och andra former av utnyttjande. Straff för dessa brott har skärpts och rättssystemet har stärkts för att säkerställa att förövare åtalas och straffas.

Civilsamhällets organisationer och aktivism: Ett brett spektrum av icke-statliga organisationer och civilsamhällesaktörer har spelat en avgörande roll i kampen mot slaveri och människohandel. Dessa organisationer driver medvetenhet, genomför räddningsaktioner och rehabiliteringsprogram för

---

Studiehandledning

överlevande, stöder lagstiftningsinitiativ och främjar samarbete med regeringar och internationella institutioner.

Ökad medvetenhet och utbildning: Genom kampanjer, utbildningsprogram och medieinsatser har det skapats en större medvetenhet om problemet med slaveri och människohandel i det bredare samhället. Detta har bidragit till att mobilisera allmänheten, öka trycket på regeringar och företag att agera, och främja förändring och ansvarsskyldighet.

Företagens ansvar: Företag spelar en viktig roll i att bekämpa slaveri och människohandel genom att anta etiska företags principer och regler för sin globala leverantörskedja. Många företag har infört noggranna kontrollsystem och bedriver regelbundna revisioner för att säkerställa att deras verksamhet är fri från slaveri och tvångsarbete.

Internationellt samarbete: Länder och internationella organisationer samarbetar för att bekämpa slaveri och människohandel på global nivå. Detta innefattar utbyte av information och bästa praxis, gemensamma räddningsaktioner, stöd till offer och samordning av insatser för att förebygga och straffa förövare.

Det är viktigt att komma ihåg att trots framsteg i kampen mot slaveri och människohandel finns det fortfarande utmaningar och arbete som återstår. Det krävs en fortsatt och samordnad insats från regeringar, civilsamhälle, näringsliv och allmänheten för att avskaffa dessa grymma brott och säkerställa att alla människor lever i frihet och värdighet.

Frågebanken

Frågor till filmen. Använd i helklass efter filmen, gör som gruppuppgift eller individuellt. Ha gärna frågorna till handa under filmen och anteckna lite så blir det lättare att föra diskussion efteråt.

- Vad var bra/mindre bra med filmen?
- Finns det något kring Svensk slavhandel ni hade velat veta mer om?
- Vad är syftet med att bekämpa slaveri och människohandel?
- Hur påverkade slavhandeln Afrika som kontinent?

Övningsbanken

Det går utmärkt att använda dessa frågor som grund för att fördjupa sig ytterligare och eleverna kan därför använda dem till att välja olika frågor och argumentera för dem.

Skriv en uppsats och redovisa sedan för klassen.

Låt eleven först få fundera själv, sen diskutera i smågrupper om 3-4 stycken och avsluta med att grupperna berättar för varandra i klassen.

- Vilka åtgärder har det moderna samhället vidtagit för att bekämpa slaveri och människohandel?
- Vilka var de avgörande aktörerna i den transatlantiska slavhandeln?
- Vilka utmaningar återstår i kampen mot slaveri och människohandel?

Läs mer på nätet:

Svensk slavhandel

<https://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/svensk-slavhandel>

Riksdagens beslut om ökad förståelse för den svenska slavhandeln

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/skriftlig-fragga/den-svenska-slavhandeln_h911135/

Triangelhandeln

<https://varldenshistoria.se/samhalle/handel/triangelhandeln-slavar-byttes-mot-bomull-och-tobak>

Arbetet för mänskliga rättigheter

<https://www.regeringen.se/contentassets/87af45b9fb7f449a909b686204bb5527/fns-konventioner-om-manskliga-rattigheter/>